

Kuntien takauskeskuksen lausunto hallintovaliokunnalle

Hallintovaliokunta on esittänyt Kuntien takauskeskukselle lausuntopyynnön, joka koskee hallituksen esitystä HE 159/2020 vp kuntalain väliaikaisesta muuttamisesta.

Esityksen mukaan kunta voisi hakea valtiovarainministeriöltä alijäämän kattamisaikaan pidennystä nykyisestä neljästä vuodesta kuuteen vuoteen, jos kunta ei covid-19-epidemiasta johtuvien taloudellisten vaikeuksien vuoksi voisi kattaa taseeseen kertynyttä alijäämää laissa säädetyssä määräajassa. Lakia sovellettaisiin myös kuntayhtymään.

”Jos kunta ei covid-19 -epidemiasta johtuvien poikkeuksellisten ja tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi voi kattaa taseeseensa kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädetyssä määräajassa, valtiovarainministeriö voi kunnan hakemuksesta päättää, että alijäämä on katettava kuuden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien.”

Epidemian aiheuttamat tulojen menetykset ja kustannukset kohdentuvat epätasaisesti eri kuntiin ja kuntayhtymiin. Kohdentumisesta ei ole seurantatietoja. Kuntien takauskeskus esittää lausuntonaan *seurantajärjestelmän kehittämistä ja valtiovarainministeriön harkinnan sitomista seurannan tuloksiin.*

Lausunnon perusteluna on valtion merkittävä osallistuminen sekä kuntien että kuntayhtymien tulonmenetyksiin ja ylimääräisten kustannusten kantamiseen erilaisin tukitoimin. Valtion tukitoimet ovat laskennallisia ja ne kohdentuvat yhdenmukaisella (tai lähes yhdenmukaisella) tavalla eri kunnille ja kuntayhtymille. Tulojen menetyksen ja kustannusten epätasaisen muodostumisen ja valtion tuen yhdenmukaisuuden seurauksena kuntien ja kuntayhtymien talouksiin tulee merkittävää keskinäistä vaihtelua, jonka perusteista ei muodostu tietoa puuttuvan seurantajärjestelmän vuoksi.

Seurantajärjestelmä loisi yhteisen tietopohjan julkistalouden johtamista ja muun muassa Kuthanekin toimintaa ajatellen.

Seurantajärjestelmän kehittämisvelvollisuus olisi perusteltua liittää nyt käsittelyssä olevaan lainsäädäntöön. Kehittämisvelvoite tulisi osoittaa valtiovarainministeriön kuntaosastolle kuntien ja kuntayhtymien talouden seurantaan liitettäväksi. Seurantamenettelyä tulisi soveltaa yhtä lailla kaikkiin kuntiin ja kuntayhtymiin. Seuranta-aineisto muodostaisi tietopohjan valtion ylimääräisten avustusten kohdentamiselle. Aineistosta ilmenevät merkittävät tulo- ja kustannuspoikkeamat, joita valtion lisärahoitus ei kata, antaisivat kunnille ja kuntayhtymille perustelut hakea valtiovarainministeriötä lakiesityksen mukaista poikkeamaa.

Hakemuksen käsittelyssä valtiovarainministeriön harkinta tulisi sitoa seuranta-aineistossa havaittuihin sellaisiin merkittäviin kunta- tai kuntayhtymäkohtaisiin tulonmenetyksiin ja ylimääräisiin kustannuksiin, joita valtion lisärahoitus ei ole korvannut.

Seuranta-aineiston muodostaminen ja sen ulottaminen jokaiseen kuntaan ja kuntayhtymään olisi perusteltua valtion merkittävien ylimääräisten kuntia ja kuntayhtymiä tukevien toimenpiteiden seurannan ja tehokkaan kohdentumisen varmistamiseksi.

Hallintovaliokunta voisi edellyttää, että kuntien ja kuntayhtymien hakemuksen ja valtiovarainministeriön päätöksen tulisi perustua edellä kuvattuun seuranta-aineistoon ja että valtiovarainministeriön kuntaosasto loisi seurantajärjestelmän yhteistyössä kuntien ja kuntayhtymien kanssa.